

בחתיכה, מ"מ לא אמרין כה"ג דחנ"ג כיון שאינו מבורר על אייזו חתיכה נפלה, لكن יכול לנער את הקדרה כולה כדי שיתעורר בכולה ויתבטל, ואין כאן ממשום אין מבטلين איסור לכתול, דעתין לא הוחלט האיסור בחתיכה דלא נעשית חתיכה נבילה. אבל בחידושי רע"א (ס"י צב) הקשה, דעת"י הניעור הרי הוא מבשל בשר בחלב, ונשאר בצ"ע. וצ"ל (לפי מהר"י ז' חביב), דעת"י הניעור אין כאן בישול יותר דבר טיפת החלב בלוע בחתיכה ומboseלת, רק דעת"י הניעור מתפשטת בתוך כולה קדירה. וכונראה סובר רע"א, בשלמא אם בסוף מתבטל בס' מפני הניעור ניחא, אבל אם בסוףاقتיה החלב נו"ט בכולה, תהשׁב לו שמבשל בשר וחלב, דאף דבתחלת הניעורاقتיה לא נתבטל בס', מ"מ כיון דבסוף מתבטל נמצא דלא הויבישול בשר וחלב מעיקרא, אבל אם בסוף לא יהיה בה ס' כדי לבטל טיפת החלב, נמצא דמבשל בשר וחלב ע"י הניעור. והן אמרת שבמערב חלב לתוך קדירה של בשר ויש בקדירה ס' כדי לבטלה מיד, איןנו נחשב לה שמבשל בשר וחלב כל עיקר, ואם אין בו ס' ודאי נחשב לו שמבשל בשר וחלב, אבל אם כבר טיפת החלב בתוך החתיכה, שע"י הניעור הוא עושה שהחתפש בתוך החתיכה, אין זה נחשב לו שמבשל בשר יותר כדי שתתבטל, אלא במתני' אמרו נייר את הקדרה וחלב. תדע, הלא במתני' אמרו נייר את הקדרה אם יש בה בנו"ט באותה קדרה אסור, ופירש"י, דנייר קודם שקיבלה החתיכה טעם החלב דהgingis בה מיד וכו'. מבואר, דין בזה ממשום איסור דמבשל בשר וחלב. וכך מפרש מהר"ז חביב את סוף דברי הרמב"ם [הג"ה]. אמנם, לפי מה דפרש הש"ך את סוף דברי ר' הרמב"ם (ב"ק ח') דרשאי לנער את הקדרה אח"כ נמי, ודלא כמהר"ז חביב דצורך למהר ולנער מיד מיד וכו', והדרא קושיתית אין מבטلين איסור לכתול, ומנסה הש"ך ליישבו דמפני הספק הוא, ע"ש. אבל קושיתת הגרע"א חוזרת עליו בתוקף, וצ"ע].

הרמב"ם לכתחוב מצד האיסור דניסי וכסה בסוף, אבל אין חתיכה הנאסרת א"כ נייר וכסה בסוף, לכן כי' מצד ההיתר צריך לנער או לכסתות בתחלתה אשר הרכבתה ובסוף, אבל באמת אי"צ אלא בהתחלתה. ומשמע כוונתו, דמיידי במקצתה בתוך הרוטב, כשי' רשי', ואין החתיכה הנאסרת כולה מפני טיפת החלב אוסרת את הרוטב ושאר החתיכות, דהיינו זו יוצאה מהחומרא דרש"י כדכ' בד"מ. אבל הכס"מ מפרש ד' הרמב"ם דבכי' שנינער מתחלה ועד לסוף, כדי שהיא מעורב יפה, ואין מזה הוכחה לסבירות רמ"א, אלא יל כתט"ז.

הרמב"ם (שם) כי' וכן אם נפל החלב בתוך המرك או לכל החתיכות ולא נודע לאיזה חתיכה נפל, נויר את הקדרה כולה עד שתשוב ויתעורר הכלל, אם יש בקדרה כולה טעם חלב אסורה, ואם לאו מותרת. ותמה הטור, אם החתיכות כולן תוך הרוטב מה צריך לנער, ואם אין ברוטב מה מועיל נייר אח"כ. וכי' מהר"ז ז' חביב דכוונת הרמב"ם, שצורך לנער מיד כשרה נפילת הטיפה לקדרה ולא השגיח על איזה חתיכה נפלה, שימחר לנער או לכסתות מיד וכו'. ומכאן מפרש לצורך לנער מבטلين איסור לכתול. והכס"מ מפרש לצורך לנער כדי שיתעורר יפה, ואעפ"י שהחתיכות הם בתוך המرك, שהרי כי' נמי דבנפלו לתוך המرك צריך לנער (ולפי מהר"ז ז' חביב צ"ל, דמש"כ הרמב"ם לצורך לנער וכו'), לא קאי אלא אה דנפלה על איזו חתיכה), וכמוובן שלפי הכס"מ, אין קושי' מאין מבטلين איסור לכתול, כיון דהחתיכות כבר בתוך המرك וננתבטל החלב (ב"ס), ואיןנו מנער אלא כדי שיתפשט טעם האיסור יפה ולא ירגיש בו כלל. ולפי מהר"ז ז' חביב צ"ל, דהך דהחתיכות הם מקצתן בתוך המرك מ"מ אין טיפת החלב מתבטל בסיו"ע המرك, כיון שנפל החלב על חלק העליון אשר מחוץ למתקן, ואף דהחתיכה נאסרת שהרי טיפת החלב אשר מחוץ למתקן נו"ט

סימן לו

בדין טעם בעיקר מן התורה

פטורה. והרבא"ד משיגו, דנראה מן הירושלמי דברענן שיהא בה דגןCSI כשיעור כרישב"ג, דהכי פסיק הלכה כוותיה, מיהו לא בעין רוב דגן, ע"ש. מובואר ד' הרבא"ד כרמבר"ן, וד' הרמב"ם צ"ע. ובפ"ז מהל' ח"מ נמי פסק הרמב"ם, דאיינו תלוי אלא בטעם דגן, והרבא"ד משיגו, ז"ל: והוא שיש בו דגן כזית בצד אכילת פרס ויאכלנו, ע"כ. ואינו משיגו דنبيיעי דגן CSI כשיעור, ודוקא לענין חלה הלכה כרישב"ג. ודעת הרמב"ם מבוארות דל"צ כזית בצד אכילת פרס מפני סברת גיריה, וכ"כ המ"מ.

ז"ל בדעת הרבא"ד, דלפי מה דקי"ל הלכה כרישב"ג ומזכרין שתהא בו דגן CSI כשיעור כדי להתחייב בחלה, ל"צ עוד לטעמא גיריה, אלא העיסה כולה חייב מפני שיש בה דגן CSI כשיעור, ויש בכולה טעם דגן, שאינה בטילה הדגן ברוב האורז, ועיסה זו בכלל החסיבה לחם להתחייב בחלה לפי הירושלמי, דבשרו המינים, מלבד חטים ואורז, בעין רוב דגן, ודוקא בחטים ואורז שיקר גיריה דהאורז נגרר אחר החטים ול"צ שיהא בה רוב דגן. אבל הרמב"ם השמייט דין דשרו המינים, ואף הרבא"ד לא הזכיר מזה מאומה, ומשמע דברי דסגי בטעם דגן כדי שייחסב כלל העיסה לחם וחיבת בחלה, ול"צ לטעמא גיריה אף שאין בה רוב דגן. והוא דנקטו בדבריהם חטים ואורז, צ"ל שדברו בהו והדרך עיסה שני, וצ"ע. וע"כ טעמא גיריה צריכה לענין חמוץ ולא סייחון, ומזה ולא חמץ, דקים להו לרבען דאורז הנגרר אחר חטים עיטה חמוץ, ולא סייחון, וחשייב מצה ולא חמץ, דברענן שיבא לידי חמוץ כדי שייחסב מצה, ואכתי בעין שיאכל ממנו כזית דגן בצד אכילת פרס כדי שיקים מצות מצה, אין מועיל טעמא גיריה כדי שיחפה אוורז להיות דגן, אלא בעין שיאכל כזית

איתא במתני' דפ"ג דמס' חלה, העוסה עיסה מן החטים ומן האורז אם יש בה טעם דגן CSI היבית בחלה ואדם יוצא בה י"ח בפסח וכו', ובגמ' פירשוה ע"ג דמערבי בגין אורז טפי טובא, דעתם כתעטמו וממשו בעין דלהוי בתערובת כזית בצד אכילת פרס, והאין יוצא בה י"ח בפסח, הא עיקרת אורז הוא, ותירצה עפ"י הירושלמי, דاع"ג דעתו הוארז פטורה דלאו לחם היא, מיהו כי מיערב לה בהדי דגן, ואיית בה טעם דגן, הדגן גוררו לעשות הכל לחם להתחייב בחלה, ולענין מצה, שכן קים فهو לרבען וכו'. וצריכה דין דעתם כתעטם עיקר מדאוריתא, כדי שלא יבטל הדגן במיעוטו, אלא חזוי לאיצטרופי בדנפשיה לענין איסור, וממילא אמרינן ביה סברת גיריה.ammen, בהמשך מביא ירושלמי דפרשיש סיפהomatני, הנוטל שאורז מעיסת חטים וננתנו לתוך עיסת אורז חייב בחלה, דאיתא כרישב"ג דברענן דגן CSI כשיעור היב, והיינו דקANTI מעיסת חטים, דמשמע דהיה בהCSI כשיעור היב חלה, ולא קANTI דנוטל שאור של חטין וכו'. משמע שאין החטים גוררין את האורז אלאCSI כשיעור בחטים עצמן CSI כשיעור היב וכו', וכן מסיק, העוסה עיסה מן האורז עם החטים אין נגרר אלאCSI כשיעור, כרישב"ג וכו', וע"ג דרובה אורז ואין בו כזית דגן בצד אכילת פרס, כיון דaicca טעמא לא בטיל ואף גורר וכו', ע"ש. ומש"כ דברענן דגן CSI כשיעור כרישב"ג, היינו לענין חיוב חלה, אבל לענין מצה לא קאמר, דמה שיקרCSI שיעור דגן לחלה לענין מצה.

והרמב"ם (פ"ז מהל' ביכורים הל"א) פסק, המערב כמה חטים וكم מה אורז ועשה מהן עיסה אם יש בה טעם דגן חייבת בחלה, ואם לאו